

KORPORATIV NIZOLARDA ADVOKATNING O'RNI VA VAZIFALARI

Mallayev Normamat Ramazonovich

Termiz davlat universiteti Yuridik fanlar nomzodi, dotsent.

ORCID raqami: **0009-0000-6331-1576**

Ismatov Islombek Ilhomovich

Termiz davlat universiteti Advokatlik faoliyati mutaxassisligi 1 - kurs tinglovchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19055242>

Annotatsiya. Ushbu maqolada korporativ nizolarda advokatning o'rni va vazifalari haqida fikr va mulohazalar yuritiladi. Korporativ nizolar zamonaviy biznes faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi, chunki korporatsiya ichida aksiyadorlar, direktorlar, investorlar va boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasida murakkab munosabatlar mavjud. Advokatlar ushbu nizolarni boshqarish, oldini olish va hal etishda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: korporativ nizolar, advokat, korporativ huquq, huquqiy vakillik, korporativ boshqaruv, sud jarayoni, huquqiy maslahat.

Kirish. Bozor iqtisodiyotining rivojlanishi va korporativ tuzilmalarning kengayishi natijasida korporativ nizolar soni va murakkabligi sezilarli darajada oshdi. Bunday nizolar aksiyadorlar, kompaniya rahbariyati, direktorlar kengashi a'zolari, investorlar yoki kompaniya va tashqi hamkorlar o'rtasida yuzaga kelishi mumkin.

Korporativ nizolar ko'pincha aksiyadorlar huquqlari, ishonch majburiyatlarining buzilishi, korporativ boshqaruvdagi kelishmovchiliklar, shartnoma majburiyatlari bilan bog'liq muammolar hamda qo'shilish va qo'shib olish jarayonlari bilan bog'liq nizolarni o'z ichiga oladi¹.

Bunday sharoitda advokatlar nizolarni qonuniy tartibda hal qilishni ta'minlashda markaziy rol o'ynaydi. Ularning faoliyati nafaqat nizolarni hal qilish, balki to'g'ri huquqiy maslahatlar berish orqali nizolarni oldini olishga ham qaratilgan. Korporativ nizolarni samarali hal etish ko'pincha ushbu jarayonda ishtirok etayotgan advokatlarning malakasi va strategik qarorlariga bog'liq bo'ladi.

Korporativ nizolarning murakkabligi advokatlardan korporativ qonunchilik, shartnoma huquqi va nizolarni hal qilish mexanizmlarini chuqur bilishni talab qiladi. Shuningdek, ular moliyaviy hujjatlar, kompaniya ustavi, aksiyadorlik bitimlari hamda korporativ faoliyatni tartibga soluvchi boshqa huquqiy hujjatlarni tahlil qila olishi kerak.

Korporativ nizolarni bir necha turga ajratish mumkin. Birinchi tur - aksiyadorlar o'rtasida mulk huquqlari, ovoz berish vakolati yoki dividendlarni taqsimlash bilan bog'liq nizolardir. Ikkinchi tur - aksiyadorlar va kompaniya rahbariyati o'rtasida boshqaruv vakolatlari yoki ishonch majburiyatlari bilan bog'liq kelishmovchiliklardir. Yana bir tur - korporatsiya va uchinchi shaxslar, masalan, pudratchilar, investorlar yoki hamkorlar o'rtasidagi nizolardir. Har bir turdagi nizo o'ziga xos huquqiy yondashuv va strategiyani talab qiladi².

Barcha korporativ nizolar sud orqali hal qilinmaydi. Ko'plab holatlarda advokatlar nizoli tomonlar o'rtasida muzokaralar olib borishda muhim rol o'ynaydi.

¹ Рустамбаев М.Х, Тўхташева У.А. Ўзбекистон Республикасида адвокатлик фаолияти. Тошкент, "Илим – зиё" 2012.

² Qodiraliyeva S.B. Advokatura tashkiliy huquqiy masalalari. O'quv qo'llanma. _ T.: TDYU nashriyoti, 2023. - 168 b.

Muzokaralar biznes subyektlariga nizolarni tezroq va kamroq xarajat bilan hal qilish imkonini beradi hamda ishbilarmonlik munosabatlarini saqlab qolishga yordam beradi. Advokatlar muzokaralar jarayonida vositachi yoki maslahatchi sifatida ishtirok etadi. Ular kelishuv variantlarini baholaydi, murosa shartlarini ishlab chiqadi hamda yakuniy kelishuv hujjatlarini tayyorlaydi. Shuningdek, kelishuv qonunchilik talablariga mos bo'lishini ta'minlaydi³.

Korporativ nizolarni hal etishda mediatsiya va arbitraj kabi muqobil nizolarni hal etish usullari ham keng qo'llanilmoqda. Advokatlar ushbu mexanizmlarning tartib-qoidalarini yaxshi bilishi kerak. Masalan, arbitraj jarayonida advokatlar o'z mijozlarini arbitraj tribunalida himoya qiladi va huquqiy dalillarni sud jarayoniga o'xshash tarzda taqdim etadi, biroq bu jarayon ko'proq moslashuvchan hisoblanadi. Muzokaralarni samarali olib borish qobiliyati korporativ advokatlar uchun muhim ko'nikma hisoblanadi, chunki bu uzoq davom etadigan sud jarayonlarining oldini olishga va kompaniya obro' sini saqlashga yordam beradi.

Advokatlarning yana bir muhim vazifasi korporativ nizolarni oldini olishdan iborat. Ular korporativ qarorlar qabul qilish jarayonida huquqiy maslahat berish orqali ehtimoliy xavflarni aniqlashga yordam beradi. Shuningdek, advokatlar kompaniyalarga qonunchilik talablariga rioya qilish, korporativ boshqaruv standartlarini joriy etish hamda huquqiy risklarni boshqarish bo'yicha maslahat beradi. Qonunchilikdagi o'zgarishlarni kuzatib borish orqali ular kompaniyalarga o'z ichki siyosatini yangilash va ehtimoliy huquqiy muammolardan qochishga yordam beradi⁴.

Korporativ advokatlar o'z faoliyatini amalga oshirishda yuqori darajadagi kasbiy etika me'yorlariga amal qilishi kerak. Halollik, maxfiylik va mustaqillik advokatlik faoliyatining asosiy tamoyillari hisoblanadi. Advokatlar mijoz tomonidan taqdim etilgan maxfiy ma'lumotlarni himoya qilishi hamda manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'ymasligi lozim.

Bundan tashqari, advokatlar o'z kasbiy malakasini muntazam ravishda oshirib borishi kerak. Korporativ huquq iqtisodiy rivojlanish, globallashtirish va texnologik o'zgarishlar tufayli doimiy ravishda yangilanib boradi. Shu sababli advokatlar zamonaviy huquqiy bilimlarga ega bo'lishi uchun doimiy ravishda o'qib-o'rganishi zarur.

Xulosa. Korporativ nizolarda advokatning roli faqat sudda mijozni himoya qilish bilan cheklanmaydi. Advokatlar huquqiy maslahatchi, muzokarachi, strateg va korporativ qonunchilikka rioya etilishini ta'minlovchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritadi. Ularning vazifalari mijoz manfaatlarini himoya qilish, nizolarni hal etish, huquqiy kelishmovchiliklarning oldini olish hamda kasbiy etikaga rioya qilishni o'z ichiga oladi.

Korporativ faoliyatning murakkablashib borishi bilan bunday nizolarni boshqarishda malakali advokatlarning ahamiyati yanada ortib boradi. Professional huquqiy yordam nafaqat nizolarni adolatli hal etishga, balki korporativ tashkilotlarning barqaror va samarali rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Рустамбаев М.Х, Тўхташева У.А. Ўзбекистон Республикасида адвокатлик фаолияти. Тошкент, "ИЛМ – зиё" 2012.

³ D.Y. Xabibullayev Sud protsessual hujjatlari. Darslik. - Toshkent.: TDYU, 2020.-262 bet.

⁴ Ibratova F. B. Yuridik shaxs maqomiga ega tadbirkorlik subyektlari uchun bankrotlik protseduralarining kontseptsiyasi va xususiyatlari //O'rta Yevropa ilmiy jurnali. - 2022. - T. 20. - B. 143-147.

2. Qodiraliyeva S.B. Advokatura tashkiliy huquqiy masalalari. O'quv qo'llanma. _ T.: TDYU nashriyoti, 2023. - 168 b.
3. D.Y. Xabibullayev Sud protsessual hujjatlari. Darslik. - Toshkent.: TDYU, 2020.-262 bet.
4. Ibratova F. B. Yuridik shaxs maqomiga ega tadbirkorlik subyektlari uchun bankrotlik protseduralarining kontsepsiyasi va xususiyatlari //O'rta Yevropa ilmiy jurnali. - 2022. - T. 20. - B. 143-147.